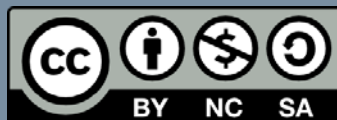

Tekijänoikeuksien perusteet

Tekijänoikeudet ammatin opetuksessa
Opentekoa.fi

Avainsanat: teos, tekijänoikeus, taloudelliset oikeudet, moraaliset oikeudet, jakaminen,
plagiointi, lähioikeudet, muunnelma, edunvalvontajärjestöt, elokuva, kuva

Sisältö

Tekijänoikeuden perusteita

Teos

Taloudelliset oikeudet
Moraaliset oikeudet
Lähioikeudet
Opettajan erityisoikeudet

Plagiointi
Muunnelma
Piratismi

Opetuksen
julkisuus

Harjoitustehtävät
Vinkit
Lähteet

Teos

- Tekijänoikeuslaki 404/1961 [Finlex](#)
- Lain mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen on tekijänoikeus teokseen.
- Tekijänoikeussuojan saaminen edellyttää teoskynnyksen ylittymistä eli työn tulee olla omaperäinen ja itsenäinen.
- Teoksia voivat olla esim. elokuva, taulu, tuote, sävellys, tietokoneohjelma, suullinen esitys.

Tekijänoikeus

- Tekijänoikeuslaki 404/1961 [Finlex](#).
- Syntyvät luonnolliselle henkilölle automaattisesti, kun teos on valmis eivätkä edellytä esim. rekisteröintiä tai ilmoitusta.
- Tekijänoikeussuojan saa ainoastaan ilmaisumuoto eli tekijänoikeus ei suojaa tietoa tai ideoita.
- Tekijänoikeus tuottaa tekijälleen sekä taloudellisia että hänen henkilönsä kohdistuvia oikeuksia.
- Tekijänoikeus on voimassa tekijän elinajan ja 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisestä.

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeuden_perusteita/?lang=f

Moraaliset oikeudet

- Säädetty tekijän persoonan suojaksi, eikä niistä voi sitovasti luopua samalla tavalla kuin taloudellisista oikeuksista.
- Isyysoikeus = tekijän oikeus tulla ilmoitetuksi, kun teosta käytetään.
- Respektioikeus = teosta ei saa muuttaa tai saattaa yleisön saataviin tekijää loukkaavalla tavalla.

Taloudelliset oikeudet

- Mahdollistavat tekijälle korvauksen saamisen teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä.
- Tekijänoikeus antaa työn tekijälle yksinoikeuden teoksen kappaleen valmistamiseen ja teoksen yleisön saataviin saattamiseen.
 - Kappaleen valmistamista tapahtuu aina, kun teoksesta otetaan kopio.
 - Teoksen yleisön saataviin saattaminen voi tapahtua fyysistä teos kappaletta levittämällä, teosta esittämällä (esim. CD:ltä soittaen tai projektorilla heijastaen), teosta välittämällä etäisyyksien päähän (esim. internetin kautta) ja teosta näyttämällä sellaisenaan esim. luokassa.
- Taloudelliset oikeudet voi luovuttaa toiselle esim. osittain tai kokonaan esimerkiksi kertakorvausta vastaan.

Moraaliset oikeudet

- Katumisoikeus
 - Koskee tekijän tiettyjä mahdollisuuksia vaikuttaa teokseen sopimussuhteessa muuttuneiden olosuhteiden takia – esimerkiksi uuden tiedon johdosta tekijä voi vaatia, että kun teoksesta julkaistaan uutta painosta, hänen on voitava tehdä siihen lisäyksiä ja muutoksia.
 - Tekijänoikeuslaissa on tästä nimenomainen säännös kustannussopimusten osalta.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Tekij%C3%A4noikeus_Suomessa#Katumisoikeus

Lähioikeudet

- Tekijänoikeuslaissa on säädetty eräistä tekijänoikeutta lähellä olevista oikeuksista, joista keskeisimmät ovat esittävän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvatallenteen tuottajan, radio- ja televisioyrityksen sekä valokuvaajan oikeudet. Näitä kutsutaan yleisesti lähioikeuksiksi.
- Lähioikeuksien suojakohteena ei ole teos vaan muu suoritus: teoksen esitys, äänitallenne, kuvatallenne, radio- ja televisiolähetyksen signaali sekä valokuva.
- Lähioikeuksien suoja on tekijänoikeuden kaltainen, mutta joissakin suhteissa rajoitetumpi. Näiden oikeuksien suoja-aika on 50 vuotta ja se lasketaan esitys-, tallentamis-, julkaisemis-, lähetyks- tai valmistamisvuodesta.

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeuden_perusteita/?lang=fi

Plagiointi ja sen tunnistaminen

Plagiointi on luvaton lainaamista.

Tietoja luvattoman lainaamisen tunnistamiseen on koottu Helsingin yliopiston sivustolle.

<http://blogs.helsinki.fi/alakopsaa/>

Tutkija Erja Mooren www.plagiarismi.fi -sivustolta löytyy määritelmä, kirjallisuutta ja lisätietoutta plagioinnista.

Muunnelma

- Muunnelma syntyy, kun olemassa olevaan teokseen tehdään lisäyksiä, rajauksia, muutoksia.
- Muunnelma on esimerkiksi laulun uudelleen sovittaminen tai kirjallisen teoksen tiivistäminen.
- Muunnelman tekeminen edellyttää aina alkuperäisteoksen tekijän lupaa.

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tekijanoikeus/

Piratismi

- Piratismi on tekemien elokuvien, tietokonepelien ja ohjelmien, äänilevyjen yms. tallenteiden laitonta valmistusta ja myyntiä.
- Lain mukaan piraattituotteiden myynti ja maahantuonti, myös omaan yksityiskäyttöön, on kiellettyä. Luvaton tiedostojen jakaminen ja lataaminen Internetissä on laitonta.
- Lataamisesta voi joutua maksamaan hyvityksiä oikeudenhaltijoille. Jakamisesta voi hyvitysten lisäksi tulla sakkorangaistus tai vankeutta.
- Internetissä voi jakaa ainoastaan tiedostoja, joiden oikeudenhaltijat ovat sallineet niiden jakamisen. Lisäksi voi jakaa itse tekemiään teoksia, jos ei ole sopinut niiden oikeuksien hallinnoinnista jonkin tahon kanssa (tekijänoikeusjärjestö, kustantaja, levy-yhtiö).

<http://www.tekijanoikeus.fi/usein-kysyttya/piratismi>

Opetuksen julkisuus

- Tekijänoikeuden haltijalla on oikeus rajoittaa teoksensa julkista esittämistä ja levittämistä yleisön keskuuteen.
- Tekijänoikeusneuvoston lausunnon (1987:2) mukaan opetus on julkista myös tekijänoikeudellisessa mielessä. Neuvoston mukaan tekijänoikeudellinen julkisuus tarkoittaa sitä, että kenellä tahansa on mahdollista päästä seuraamaan opetusta oppilaitoksissa ja julkisuuden arviointiin ei liity se, kuinka moni tätä läsnäolo-oikeutta käyttää hyväkseen.

CC-BY-NC-SA [Operight-hanke](#)

Onko oppilaitos vastuussa oppilaiden julkaisuista ?

- Kun sisältöä tuotetaan oppilaitoksen toimesta tai sen ohjaamana on oppilaitos vastuussa julkaisemastaan aineistosta
- Kun toiminta on aikakausijulkaisun tapaista, laki edellyttää päätoimittajan nimeämistä, joka on vastuussa materiaalista
- Opiskeluun liittyvissä blogi kirjoituksissa, jossa opiskelijat voivat itsenäisesti julkaista aineistojaan, ovat oppilaat ensisijaisesti vastuussa tekemisistään, oppilaitoksella on osittain vastuu sisällöstä

Lisätietoa

<http://www.opettajantekijanoikeus.fi>

Edunvalvontajärjestöt

Gramex ry on muusikoiden ja musiikkituottajien tekijänoikeusjärjestö.

<http://www.gramex.fi/>

Kopiosto on esittävien taiteilijoiden, tekijöiden ja kustantajien tekijänoikeusjärjestö.

http://www.kopiosto.fi/kopiosto/fi_FI/

Teosto ry on musiikin tekijöiden järjestö.

<https://www.teosto.fi/>

Tekijänoikeusjärjestöjä

Kuvasto ry

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys joka valvoo kuvataiteilijoiden oikeuksia kuvataiteen teosten käytön alueilla.

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/oikeuksien_hallinnointi_ja_hankinta/tekijaenoikeusjaerjestoet/?lang=fi

Tuotos ry

AV -tuottajien tekijänoikeusyhdistys

Valvoo audiovisuaalisten tuotantojen tuottajien oikeuksia.

Sanasto ry

Valtakunnallinen kirjailijoiden ja kääntäjien tekijänoikeuksia hallinnoiva aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää, valvoa ja hallinnoida kirjoittajien tekijänoikeuslakiin perustuvia oikeuksia Suomessa ja ulkomailla.

http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/oikeuksien_hallinnointi_ja_hankinta/tekijaenoikeusjaerjestoet/?lang=fi

Harjoitustehtävä

- Pohdi, millaisissa tilanteissa ammatillinen opettaja kohtaa tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä?

Lähteet

Operight-hanke. Verkojulkaisu. Viitattu 9.3 2015. <http://www.operight.fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. **Tekijänoikeuden perusteita**. Verkojulkaisu. Viitattu 9.3 2015. http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeuden_perusteita/?lang=fi

Opettajan tekijänoikeus. Blogisivusto. Viitattu 9.3 2015. <http://www.opettajantekijanoikeus.fi/>

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. **Tekijänoikeus**. Viitattu 9.3 2015. http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tekijanoikeus/

Tekijänoikeus.fi. Usein kysyttyä. Verkojulkaisu. Viitattu 9.3 2015. <http://www.tekijanoikeus.fi/useinkysyttya/piratismi>

Wikipedia. **Tekijänoikeus Suomessa**. Viitattu 9.3 2015. http://fi.wikipedia.org/wiki/Tekij%C3%A4noikeus_Suomessa#Katumisoikeus

Linkkivinkkejä

- Operight: <http://www.operight.fi/>
Tietosivusto, johon on koottu monipuolisesti tietoa opettajan työhön liittyvistä tekijänoikeusasioista.
- KenGuru
<http://www10.edu.fi/kenguru/?sivu=tekijanoikeidet&hl=true&terms=term35&roles=opettaja,rehtori>
Sivusto, jonka materiaalin tarkoituksena on toimia opettajien itseopiskelun ja koulutusten tukimateriaalina.
- Opettajan tekijänoikeus <http://www.opettajantekijanoikeus.fi/>
Tekijänoikeussivusto, joka kertoo tekijänoikeusasioista opettajan ja opetuksen näkökulmasta.
- Kopiraitti <http://www.kopiraitti.fi/>
Tekijänoikeusopas, josta löytyy vastauksia koulumaailmassa esiin tuleviin kysymyksiin.

TEKOA-hankkeessa kerättiin tekijänoikeuteen liittyviä kysymyksiä opettajilta ja opettajaopiskelijoilta lukuvuonna 2014–2015:

Mitä tekijänoikeus tarkoittaa?

Milloin syntyy tekijänoikeus?

Kenelle tekijänoikeus syntyy?

Mikä ero on plagioinnilla ja tekijänoikeuksien rikkomisella?

Mitä tarkoitetaan teoksen moraalisisilla oikeuksilla?

Mitä tarkoitetaan teoksen taloudellisilla oikeuksilla?

Kuinka kauan tekijänoikeudet ovat voimassa?

Milloin teoksesta syntyy muunnelma?

Onko opetus julkista?